

REFLEKSION OG OVERVEJELSER

Frivillige ønsker at støtte flygtninge og migranter, så de får et bedre liv. Det er givtigt at reflektere over, hvordan vi gør det og i hvilken sammenhæng. Det kan også være en god ide at reflektere over de strukturelle, politiske, økonomiske og kulturelle barrierer, som flygtninge og migranter møder. Refleksionspunkterne nedenfor knytter alle an til denne bredere kontekst. De holdninger og den praksis, vi demonstrerer i vores arbejde med flygtninge, kan hjælpe dem med at udfordre eller overvinde disse barrierer.

Frivillige, migration og flygtninge

Det kan være nyttigt at se på den frivillige indsats inden for sprogtilegnelse i en bredere aktuel og historisk sammenhæng. I de seneste fem år har der været en meget omtalt massebevægelse til Europa, ofte af mennesker på flugt fra konflikter som krigen i Syrien og som har begivet sig ud på farefulde rejser over land og hav. Et af mange resultater har været, at flere ønsker at bruge deres tid på at støtte flygtninge, f.eks. med sprogtilegnelse.

Vi kan opnå en bedre forståelse af sproget og diskursen om migration og flygtninge, hvis vi ser det i en bredere sammenhæng.

Migration er ikke et nyt fænomen i Europas historie. Den har været med til at skabe de kulturer og de lande, vi i dag betragter som "europæiske". I gennem de seneste tre århundreder har man på forskellige tidspunkter tilskyndet til immigration for at øge befolkningstallet og styrke de nationale økonomier. Europæere er også emigreret i stort tal, hovedsagelig til Nord- og Sydamerika, for at undslippe vanskelige forhold derhjemme. Europa i det 20. århundrede har været kendetegnet ved interne og eksterne genbosættelser, flugt og fordrivelser, i kølvandet på nazismen samt andre krige og diktaturer.

Den europæiske kolonialisering har også været med til at skabe emigration og immigration. Forbindelserne mellem tidligere kolonimagter og kolonier har skabt migrationsveje, der stadig eksisterer.

Kolonialismen øgede i betydeligt omfang den økonomiske ulighed mellem kolonimagter og koloniserede dele af verden. Disse uligheder og den relative fattigdom og ustabilitet i de tidligere kolonier er fortsat en drivkraft til migration. Europæiske lande har også tilskyndet til immigration af borgere fra tidligere kolonier for at skaffe billig arbejdskraft.

De moderne immigrationssystemer har gjort terminologien og den retlige status for migranter mere kompliceret, men de grundlæggende motiver til at migrere har ikke ændret sig meget i tidens løb.

Integration

Integration er et omstridt begreb. Det er vigtigt for folk, der ønsker at hjælpe migranter med at 'integrere' sig, at de reflekterer over, hvad der menes med integration. Det kan hurtigt udvikle sig til en "os" og "dem" måde at tale og tænke på, mens det i virkeligheden er langt mere komplekst.

For det første er social integration meget mere end blot en vellykket blanding af nyttilkomne og dem, der er født og opvokset et bestemt sted. Det handler ikke udelukkende om nationalitet og sprog, som det oftest fremstilles. Det handler også om socialklasse, alder, køn, seksualitet, religion og regionale identiteter. Der er ofte lige så mange forskelle og opdelinger inden for nationale grupperinger som mellem dem.

TERMINOLOGI

Flygtning – En person, der har måttet flygte fra sit hjemland af politiske årsager eller på grund af religion eller etnicitet. Retsligt set er en flygtning en person, der har fået tildelt asyl af et værtsland.

Asylansøger – En person, der ansøger om flygtningestatus

Økonomisk migrant – En person, der er flyttet til et andet land af økonomiske grunde

Immigration – flytning til et land

Emigration – flytning fra et land

'Expat' eller indvandrer? Begge ord betegner en person, der kommer fra et andet land. De bruges dog lidt forskelligt. "Expats" bruges typisk om højtuddannede og deres familier, som er kommet til Danmark for at arbejde i en kortere eller længere periode. "Indvandrere" bruges typisk om de grupper ("gæstearbejdere"), der kom til Danmark fra bl.a. Tyrkiet og Pakistan i 1970'erne.

Migrant: Begrebet anvendes som en overkategori, der betegner både flygtninge og indvandrere.

Diskussioner om integration kan fokusere på migranternes ret til at være en del af det nye samfund eller på migranternes ansvar for at lære og følge spillereglerne i deres nye land og tilpasse sig dets kulturelle normer. Det kan anskues som noget ensidigt (ansvar og regler for migranter) eller noget gensidigt (ansvar og regler for migranter og ikke-migranter). Selvom den gensidige model fremstår mere retfærdig og inkluderende, er virkeligheden dog mere kompliceret end som så.

Som frivillig skal man være åben over for, hvad integration er. Spørg kursisterne, hvordan de er faldet til, og hvad der er de største barrierer i forhold til at føle sig hjemme. Nytilkomne er måske interesserede i den lokale kultur – du har måske viden på det område, som du kan dele. Nogle kursister ved måske mere om emnet end dig eller underviseren, afhængigt af hvor længe de har boet i området, og hvilke netværk de har opbygget. Pointen er, at kultur og tilhørsforhold ikke er ligetil eller enkelt, hvilket vil blive understreget, hvis man udforsker kulturforskellene. Det kan give en mere nuanceret forståelse af, hvad "national kultur" er.

Læring

Formel læring foregår normalt på uddannelsesinstitutioner, typisk i klasselokaler. Den slags læring bygger ikke kun på klart formulerede mål (f.eks. en læseplan), men testes også med ekstern evaluering. Læring i uformelle rammer sker fra dag til dag og er mindre målstyret.

Fordelen ved ikke-formel læring

Vi kan tage fordelene fra ikke-formel læring med ind i de organiserede læringsaktiviteter ved at fokusere på at motivere kursisterne – ikke bare på at lære dem sproget. Målet er, at deltagerne er aktive og engagerede, hvilket sikrer at den ikke-formelle læring er en succes. Der er større sandsynlighed for, at man bruger og lærer sproget, hvis man har det sjovt og har et klart og autentisk mål med at kommunikere.

Det kan også virke motiverende for kursisterne at være med til at bestemme. Engagerede kursister er motiverede for at lære. Hvis kursisterne er med til at beslutte indholdet af undervisningen, vil det føles mere relevant og vigtigt for dem. Forskellen mellem sprogundervisning og sprogstøtte er stor. For ikke-fagfolk er det vigtigt at være opmærksom på forskellen.

Metoder

Som nævnt har uformel sprogstøtte, hvor deltagerne bestemmer indholdet, den fordel, at man ikke skal følge fastlagte undervisningsplaner.

Det betyder dog ikke, at man ikke skal forberede sig.

Grammatik er ikke central for sprogstøtte; sprogtræning handler mere om at blive bedre til at kommunikere i virkelige situationer. Alle grupper af sprogindlærere er selvfølgelig

forskellige. Nogle ønsker måske mere eksplicit fokus på grammatik, mens andre hellere vil opbygge grammatisk viden i praksis.

De aktiviteter, man laver i en uformel gruppe, gør en stor forskel. Man kan arbejde i store eller små grupper, komme med input, spille spil eller lave kreative aktiviteter.

Det kan være en god ide at notere sig, hvilke spil og aktiviteter, der har fungeret godt i gruppen. Forskellige personers reaktion på forskellige aktiviteter afhænger af deres erfaringer med uddannelse, deres forventninger og deres personlige præferencer. Folk med en lang skolebaggrund synes måske, at spil er en velkommen forandring, eller også synes de ikke, det er "rigtig undervisning". Det er en god ide at diskutere folks erfaringer, og hvordan de gerne vil lære. Og husk, at deltagerne hver dag kan være stresset, så find aktiviteter, der kan virke afslappende og lette presset.

Forskelle i målgruppen

Flygtninge og indvandrere er ikke en homogen gruppe. De kommer sandsynligvis fra forskellige sociale, uddannelsesmæssige og kulturelle baggrunde. Når det drejer sig om sprogtilegnelse, har de forskellig motivation og forskellige synspunkter. Det kan være en god ide at snakke om det og give alle lejlighed til selv at bestemme, hvad de vil lære. Tempo, emner, aktiviteter og fremgangsmåder kan tilpasses forskellige grupper. Følgende forskelle kan spille en rolle:

- Klassiske forskelle (alder, køn, nationalitet osv.)
- Motivation
- Livssyn (optimistisk, deprimeret osv.)
- Sproglige erfaringer: sprogkundskaber og formelle og uformelle erfaringer med at lære sprog,
- Tidligere undervisnings erfaringer, herunder erfaring med forskellige undervisningsmetoder
- Forventninger til sprogstøtte